

Zasady postępowania w sprawach o kompensatę i związane z tym obowiązki prokuratora

I. Przebieg postępowania sądowego w świetle ustawy z dnia 7 lipca 2005r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych (Dz.U.05.169.1415 z późn. zm.) i kodeksu postępowania cywilnego (Dz.U.64.43.296 z późn.zm.)

1. Postępowanie wszczynane jest na wniosek osoby uprawnionej tj. -ofiary (osoby fizycznej), która na skutek przestępstwa poniosła śmierć albo doznała naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, określonych w art.156 § 1 kk lub art. 157 § 1 kk lub - osoby najbliższej (małżonka lub osoby pozostającej z ofiarą we wspólnym pożyciu, wstępnego, zstępnego, osoby pozostającej w stosunku przysposobienia), jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa, osoba ta pozostawała na utrzymaniu ofiary, która poniosła śmierć na skutek przestępstwa. Wniosek o kompensatę może też złożyć prokurator.

2. Osoba uprawniona lub prokurator składa wniosek do sądu rejonowego wydziału cywilnego, właściwego dla miejsca zamieszkania osoby uprawnionej. Jeżeli nie można ustalić miejsca zamieszkania osoby uprawnionej, właściwy jest sąd, w którego okręgu popełniono przestępstwo. Natomiast jeżeli we wskazanym sposobie nie można ustalić właściwości sądu, organem orzekającym jest sąd właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy(art.8 ust. 1,2,3 ustawy).

3. W wypadku złożenia przez pokrzywdzonego wniosku w przedmiocie wypłaty kompensaty do prokuratury, zostanie on przekazany do właściwego sądu. O powyższym należy poinformować wnioskodawcę.

4. Sąd rozpoznaje wniosek stosując przepisy kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym (art.8 ust. 1 ustawy).

W wypadku, gdy wyznaczony jest w sądzie wydział do rozpoznawania spraw w tym trybie, należy go wskazać jako adresata wniosku. Uczestnikiem postępowania jest obok osoby uprawnionej prokurator.

5. Wniosek o kompensatę, która nie może przekroczyć **12 000 zł**, składa się w terminie 2 lat od dnia popełnienia przestępstwa, pod rygorem wygaśnięcia uprawnienia do jej żądania (art.8 ust. 5 ustawy).

6. Wniosek (którego wzór określony został rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 7.09.2005 r. - w sprawie wniosku o przyznanie kompensaty - Dz.U.05.177.1476) wraz z załącznikami, tj. odpisami orzeczeń wydanych w postępowaniu karnym, zaświadczeń lekarskich, opiniami biegłych dot. doznanego uszczerbku na zdrowiu bądź innymi dokumentami potwierdzającymi informacje zawarte we wniosku jak również potwierdzającymi fakt pozostawania osoby najbliższej na utrzymaniu ofiary w czasie popełnienia przestępstwa, należy złożyć w dwóch egzemplarzach.

7. Składając do sądu wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego wnioskodawca winien wnieść opłatę stałą w wysokości 40 zł, określona

przepisem art. 23 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.05.167.1398).

8. Zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, która złożyła oświadczenie, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powinno być dołączone oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów. Oświadczenie sporządza się według ustalonego wzoru. Jeżeli oświadczenie nie zostało złożone albo nie zawiera wszystkich wymaganych danych, stosuje się art. 130 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U.64.43.296 z późn. zm.).

9. Strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części ma prawo zgłosić, na piśmie lub ustnie do protokołu, wniosek o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego(art. 117 ust.1 kpc).

10. Niestawiennictwo uczestników na rozprawę nie tamuje rozpoznania sprawy (art. 513 kpc).

11. Wyznaczenie rozprawy zależy od uznania sądu. Regułą jest rozstrzygnięcie sprawy na posiedzeniu. Sąd może przed rozstrzygnięciem sprawy wysłuchać uczestników na posiedzeniu sądowym (w tym celu sąd wzywa ich pod rygorem pominięcia dowodu z zeznań) lub zażądać od nich oświadczeń na piśmie, a ponadto może przesłuchać świadków i biegłych oraz w wypadku nieobecności uczestników, zażądać od osób, które nie są uczestnikami, złożenia wyjaśnień na piśmie. Jeżeli z treści wniosku wynika, oczywisty brak legitymacji do złożenia wniosku, po stronie wnioskodawcy, sąd może na posiedzeniu niejawnym oddalić wniosek (art. 514 kpc, art. 515 kpc).

12. W orzeczeniu kończącym sprawę sąd rozstrzyga o kosztach procesu. Uczestnik procesu ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Zgodnie z zasadą słuszności w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od uczestnika przegrywającego (którego wniosek oddalono lub odrzucono) tylko część kosztów albo odstąpić od obciążania nimi (art.102 kpc, art.520 §1 kpc) .

13. Od postanowienia sądowego orzekającego w przedmiocie kompensaty uczestnik ma prawo złożyć apelację (art.518 kpc).

14. Sąd uzasadnia postanowienie na żądanie strony złożone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia postanowienia. Postanowienie doręcza się tylko stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. Nie doręcza się postanowienia uczestnikowi, który będąc obecny na posiedzeniu, po ogłoszeniu postanowienia zrzekł się jego doręczenia. (art. 357 § 1 kpc, art.517 kpc).

15. Apelacje wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej orzeczenia z uzasadnieniem. Jeżeli strona nie zażądała sporządzenia uzasadnienia,

termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął termin do żądania uzasadnienia (art. 369 § 1, 2kpc).

16. W wypadku, gdy postępowanie karne zostanie umorzone z przyczyn przewidzianych w art.17 § 1 pkt 1,2,3,7,9 kpk bądź wydany zostanie wyrok uniewinniający, osoba, której przyznano kompensatę zobowiązana jest do jej zwrotu w terminie 30 dni od dnia otrzymania wezwania do organu orzekającego, który wydał orzeczenie o przyznaniu świadczenia.

II. Obowiązki Prokuratora Rejonowego.

1. Prokurator jest uczestnikiem postępowania obok osoby uprawnionej. Sąd zawiadamia prokuratora o zainicjowaniu postępowania poprzez doręczenie mu odpisu wniosku.

2. Sprawę dotyczącą udziału prokuratora w postępowaniu rejestruje się w repertorium „Pc”.

3. Po zakończeniu postępowania cywilnego prokurator zarządza wykreślenie sprawy z repertorium „Pc”, jednak pozostanie ona nadal w jego zainteresowaniu, poprzez dokonywanie ustaleń w przedmiocie prawomocności orzeczenia kończącego postępowanie karne. W wypadku podjęcia przez prokuratora czynności regresowych, o których mowa w art. 14 ust.2 ustawy sprawę należy zarejestrować pod kolejnym numerem w repertorium „Pc”.

4. O obowiązku zwrotu kompensaty we wskazanym terminie prokurator zawiadamia świadczeniobiorcę niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia o umorzeniu postępowania karnego bądź wyroku uniewinniającego (art.13 ust. 2 ustawy).

5. Po upływie terminu do zwrotu kompensaty prokurator w ciągu 2 tygodni zarządza sprawdzenie, czy nastąpił jej zwrot.

6. W wypadkach, gdy osoba uprawniona nie zwróci kompensaty, a także w wypadku zaistnienia podstaw do roszczenia zwrotnego, o którym mowa w art. 14 ust. 1 ustawy prokurator podejmuje decyzję co do wytoczenia powództwa cywilnego (art. 14 ust. 2 ustawy).

7. Do udziału w postępowaniu cywilnym oraz do wytoczenia powództwa dot. roszczeń, o których mowa w art. 13 ust. 4 i 14 ust. 1 ustawy właściwa jest jednostka organizacyjna prokuratury, która prowadziła postępowanie przygotowawcze.

8. W wypadku zgłoszenia przez obywatela polskiego stosownego przestępstwa popełnionego w kraju należącym do Unii Europejskiej, osobę uprawnioną kieruje się do Prokuratury Okręgowej, wg miejsca zamieszkania lub pobytu tej osoby.

III. Obowiązki organu pomocniczego.

Prokurator Okręgowy, w którego okręgu osoba uprawniona ma miejsce zamieszkania lub pobytu jako organ pomocniczy Rzeczypospolitej Polskiej jest zobowiązany do udzielania osobie uprawnionej wszelkich informacji w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o kompensatę przez organ orzekający w Rzeczypospolitej Polskiej jak również w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, do udostępniania wzoru formularza wniosku i udzielenia na żądanie osoby uprawnionej ogólnej pomocy i informacji co do sposobu wypełniania wniosku. Ponadto organ pomocniczy przyjmuje i przekazuje wnioski o kompensatę organom orzekającym w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej.